

LONDON, 8. MAJA 1972.

LETO XXV. ŠTEV. 395.

KULTURNIKI IN POLITIKI

Čudna razprava se je razvila na Tržaškem, Aleš Lokar je v MOSTU (29-30, 1971) zapisal sledeče:

"Kaj lahko danes profesionalni kulturnik - čeprav je nosilec izredno kritičnih in pravih ocen - opravi kot profesionalni politik, smo imeli priliko opaziti pred kratkim pri nas v Trstu, kjer je nek tak poskus rodil le zmešnjavo. S tem smo tudi mi tržaški Slovenci ugotovili, da je kulturnik kulturnik, politik pa politik, kar ostali narodi vedo že stoletja in, da ni moč kar tako, meni nič, tebi nič prehajati iz enega področja na drugo."

To je očitno letelo na Borisa Pahorja, ki je pod okrajšavo "bis" odgovoril v ZALIVU (32-33, 1971):

Janko Kos v deseti letošnji SODOBNOSTI imenuje razlago Aleša Lokarja Prešernove vloge v slovenski zgodovini "primer že kar prenapetega vulgarnega sociologizma ali celo vulgarnega materializma." Kako pa naj označimo gornje filozofiranje o kulturniku in politiku?

Predvsem bi morali vedeti, kdo je na Tržaškem iz kulturnika postal "profesionalni politik". Nato bi bilo potrebno vedeti, kakšno "zmešnjavo" je njegova spreobrnitev rodila. Kajti nedopustno je, da kulturnik Aleš Lokar nekaj trdi, ne da bi bralcem stvar razložil, ali se ne zaveda, da s takim ravnanjem tudi on dela "le zmešnjavo"?

Če namreč misli na znanega tržaškega pisatelja, ki je napisal nekaj glos pa tudi imel nekaj govorov za časa volitev, bo s težavo dokazal, da je tržaški pisatelj s tem postal "profesionalni politik". Tako definiranje je le nekoliko "prenapeto", kakor bi rekel Janko KO.

Da so ideje, ki jih je izrazil tržaški pisatelj prinesle "zmešnjavo", je lahko tudi res. Vprašanje je, ali je ta "zmešnjava" razgibala močvirnati status quo in sprožila nove prijeme. Kajti če je to dosegla, potem je konservativizem Aleša Lokarja znamenje tradizionalizma ali pa oportunitizma, kar pa oboje ne govori v prid živi kulturnosti. - Nato ugotavlja, da je bilo na primer v Italiji "nič koliko primerov pomembnih književnikov, ki so bili politično dosti bolj aktivni, kakor naj bi bil naš tržaški".

Pahorjev odgovor je šibak, ker je pač nerodno brezosebno odgovarjati na posreden napad, čeprav oba prizadeta in še cela vrsta bralcev ve, kam pes taco moli. Tele zasebne preklarije pa načenjajo vprašanje, ki je popolnoma brezosebno vzeto tudi splošno slovenskega pomena. Ali je kulturnik res kulturnik, politik pa politik

in ni moč kar tako, meni nič, tebi nič, prehajati iz enega področja na drugo?

Najprej se nam zatakne pri izrazu "kulturnik", ki je zastarelo aktivističen. Svoje dni, v stari Jugoslaviji, se je kulturnike res morda dalo spoznati po širokokrajnih klobukih, ki so jih vsaj nekateri nosili; v Trstu pa po takem klobuku preje spoznaš banaškega cigana, ki je prišel na nakupovanje. Pahor se tej zadregi izogne in govori o književnikih. Pa naj bo književnik ali kulturnik, menda ne spada v nedotakljivo kasto, ki se ne bi smela ukvarjati z nikakršnim drugim poslom. Na svetu, in ne samo med Slovenci, je že tako, da abstraktna kultura in celo konkretno književništvo malo komu preskrbita vsakdanji kruh. Še v Ameriki ni veliko pisateljev, ki se preživljajo s samo kulturo, ampak se vdinjajo reklamnim družbam ali televiziji, ki ima s kulturo malo opravka.

Če torej kulturništvo ni zaprta in nedotakljiva kasta, ali v tako kasto spadajo politiki? Včasih si je aristokracija prilaščala politiko, a še takrat ni šlo brez vmešavanja drugih. Tisti časi pa so že zdavnaj za nami in nam se gre za sodobno družbo. V sodobni družbi imamo avtokratične in demokratične vladavine, a niti v prvih ni politika formalno rezervirana za posebni krog izbrancev. Celó v socialističnih deželah, ki so zelo pospešile specializacijo vzgoje, nimamo šol za politike, ki bi morda že za štirinajstletne učence uvedle posebne predmete, kot recimo laganje, pretiravanje in vodenje za nos, pri telesni vzgoji pa bi dale poseben poudarek podstavljanju nog in prerivanju s komolci. Po končani srednji šoli bi bile za slabše dijake odprta mesta po občinah; nekaj bi jih poslali tudi v Trst in Gorico. Odlični dijaki pa bi nadaljevali študij na visoki šoli za politično vzgojo, kjer bi si nabrali učenosti v vseh navedenih predmetih, da marksistične znanosti ne pozabimo omeniti. Vsa vodilna mesta v državi bi bila rezervirana za diplomirane politike in bi vladali, da bi bilo groza in strah.

Ta slika ni tako absurdna, kot bi se morda zdelo. Čeprav šol za politike ni, je pot do položajev v avtokratičnih deželah, pa naj bodo desničarske ali levičarske, v resnici zagotovljena le izbranemu krogu, ki se pod silo razmer odlikuje v navedenih predmetih. V demokracijah je stvar drugačna, ker ni še nikjer idealne demokracije, bi še posebej morala biti drugačna prav povsod. Udejstvovanje v politiki je ne samo pravica ampak dolžnost sle-

hernega državljana, saj se v političnih zbornicah kroji njegova usoda, določajo njegove dajatve in izraža njegov vpliv na zakonodajo. Ideal demokracije je občan, ki se živo zanima in zavzema za politiko. Demokracija se izrodi, kadar občani splošnih zadev skupnosti ne dojamajo ali pa jim postanejo deveta briga. Kadar se občani za politiko zanimajo, demokracija ni mogoča, kajti demokracija pomeni vlado ljudstva, ki mora hoteti vladati in ki mora imeti možnost za vladanje.

Kam naj bi vtaknili politika, ki je politik in na čigar področje ni moč kar tako prehajati, nam ni jasno. V demokracijo prav gotovo ne. In če se ozremo po svetu, ne bomo našli mnogo politikov, ki so samo politiki, če izključimo avtokratične države. Srednjeevropska tradicija je bila, da so bili politiki advokati, ker drugih samostojnih poklicev takrat ni bilo veliko. V britanski spodnji zbornici je zdaj več sindikalnih voditeljev, novinarjev in univerzitetnih predavateljev kot advokatov. Vodilni člani te ali one partije so pretežno ali samo politiki, ko so v vladi, ko padejo v opozicijo, si poiščejo druge zasluge. Še vodja opozicije Wilson si je denarno pomagal z izdajo knjige. Stari Churchill se je med vojnama preživljal s publicistiko. Ali naj bi mu kdo svetoval, da je kulturnik kulturnik, politik pa politik in naj zato ne preide kar tako, meni nič tebi nič, v vlado in vodi v zmago nad Hitlerjem? Ali naj bi svet prepustili politikom Hitlerjevega in Stalinovega kova, ki so bili politiki in so se s kulturo ukvarjali samo toliko, da so jo zatirali? Tega danes nihče ne bo trdil,

Demokracija zahteva, da je vsak občan vsaj nekaj politika. Kot povsod se bodo tudi v politiki nekateri bolj uveljavili od drugih in nekateri imajo za politiko več nardarjenosti od drugih. To pa ne pomeni, da bi se morali ti izključno posvetiti politiki in da se ostali ne bi smeli vmešavati. Ker politika ni drugega, kot urejanje zadev skupnosti, bodo te zadeve zaplule v nevarne vode, če bodo prepuščene le zaprtemu izključnemu krogu ljudi. Vmešavanje vseh občanov ni le zdravo, ampak nujno potrebno. Pri tem kulturniki ali pisatelji prav gotovo niso izvzeti. Če drugega ne, lahko v politiko vnesejo lepši jezik in slog. Kdor prebira današnje politične govore v Sloveniji, bo vedel, kako okorna, zavita, spačena in odurna je sedanja politična govorica. Politiki se ne znajo več izražati v človeški govorici. Mimogrede rečeno velja to tudi za znanstvenike. Če drugega ne, bo kulturnik v politiko vnesel nekaj svežega duha in jasnejšega izražanja. Tudi to je nekaj vredno.

KOZE IN KOZLI

Črne koze v Jugoslaviji so se unesle, govorce in razprave o izbruhu te bolezni pa se še dolgo ne bodo. Še bodo govorili o strahu, ki se je razširil po Beogradu. Iskali bodo krivca, ki je prinesel bolezen. Našli bodo grešne kozle za razširjenje bolezni. Dvomimo pa, da bodo trezno in nepristransko poiskali prave vzroke in ocenili obna-

šanje, da bi se kaj naučili za bodočnost.

Na splošno se je jugoslovansko zdravstvo pri tej epidemiji dobro odrezalo. Spet enkrat se je pokazala stara jugoslovanska lastnost: kadar se v kaj zaženejo, se zares zavzamejo in tudi izpeljejo, čeprav z veliko vika in krika in z večjimi napori, kot je potrebno. Dokler pa se ne zaženejo, se bolj malo brigajo. Priznanje je treba dati za uspešno masovno cepljenje v Beogradu in za zelo strogo karanteno na Kosovu. Priznanje zasluži zdravnik v Prizrenu, ki je bolezen odkril. Graja pa zadene v prvi vrsti zdravnike v Beogradu, ki so pokopali mrliča, ne da bi ugotovili, da je umrl za kozami. Študentom medicine so ga kazali kot tipičen primer alergije. Usodna pomota se je pripetila na dveh beograjskih klinikah, kjer se tare profesorjev, zdravnikov in medicincev, a se še bolj tare bolnikov, tako da vsi tisti profesorji, zdravniki in medicinci zanje nimajo dovolj časa.

Zdravniki bodo dejali, da je laiku lahko govoriti, prezaposlenim zdravnikom pa ni lahko ugotoviti bolezni, ki jo poznajo samo iz učbenikov in ki je nastopila nepričakovano in v atipični obliki. Postavlja se vprašanje, koliko je za kože v Beogradu kriva nemarnost zdravnikov in koliko jih pri vsej vestnosti ni bilo mogoče preprečiti. Postavlja se vprašanje, kako to, da bolniško osebje ni bilo cepljeno. Postavlja se vprašanje, ali so v bolnišnici v Djakovici dovolj skrbeli za bolnike, ker se slišijo pritožbe, da so strokovnjaki iz Beograda najprej morali sami počistiti oddelke in umiti bolnike. To so v glavnem vprašanja zdravniške sposobnosti in etike in se tičejo posameznikov. Končno vprašanje pa se tiče skupnosti in se glasi: Ali so oblasti dovolj hitro in učinkovito ukrepale, ko je bila bolezen ugotovljena?

Iz znanih dejstev je mogoče ugotoviti dve pomanjkljivosti, obe v Beogradu. Prvi sum je javila prizrenska bolnišnica 14. marca. Naslednjega dne so prišli strokovnjaki iz Beograda, potrdili sum in vzeli material za laboratorijske preiskave. Obenem so izolirali obolele in vse, ki so bili z njimi v stiku. Odprto ostaja vprašanje, ali naj bi kosovske zdravstvene oblasti že prejšnji dan vzpostavile karanteno, a kljub temu so ukrepi do tedaj hitri in na mestu. Po 24 urah so analize v Beogradu potrdile virus varirole. Ob eni popoldne so se sestali zvezni in srbski strokovnjaki in zvedeli, da so kože potrjene. Ob dveh pa se uradi zapro in vsa zvezna in republiška gospoda je odšla domov na kosilo in popoldanski počitek. Naslednjega jutra je namestnik zveznega sekretarja za delo in socialno politiko Abdurahman Žuri, ki je vodil zvezni štab proti kozam, odpotoval na Kosovo in pred odhodom naročil tovarišem v sekretariatu, naj telefonično obveste vse republike in pokrajine, kar so tega dopoldneva, torej 17. marca, tudi storili.

Posebno Makedonci so zamerili, da so bili obveščeni s tako zamudo. Zamera je rodila nezaupanje in iz nezaupanja je sledila prepoved kretanja med Kosovom in Makedonijo tudi za tiste, ki so imeli veljavna potrdila o cepljenih kozah. Makedoncem so očitali, da je bila prepoved nepotrebna in da je povzročila gospodarsko škodo. Žuri se je zagovarjal, da jih preje ne bi mogel obvestiti,

ker se je moral najprej prepričati, da so kože zares izbruhnile, ker bi sicer lahko po nepotrebnem vzbujal strah. Iz gornjih podatkov pa je jasno, da so obvestilo po nemarnosti zavlekli vsaj od zgodnjega popoldneva do naslednjega dopoldneva. Poleg tega bi se spodobilo in bi bilo koristno, če bi zdravstvene organe po vseh republikah obvestili že o sumu koz istega dne, ko so za sum zvedeli v Beogradu. Končno je Skopje bliže Kosovu kot Beograd in je neverjetno, da se zdravstveni organi v eni republici ne čutijo dolžne, da svoje sume sporoče v sosedno republiko.

Druga pomanjkljivost je nastopila glede potrjevanja koz v Beogradu. Podeželski zdravnik v Novem Pazaru je zasumil kože 20. marca in obvestil Beograd, da je brat bolnika že pred 10 dnevi umrl v Beogradu. Spet je vzelo en dan in pol, predno so laboratorijsko potrdili virus. Hitreje ne gre. Prav tako dolgo pa jim je tudi vzelo, da so izdali nalog za karanteno v prizadetih bolnišnicah. Čeprav so bile takrat kože že potrjene na Kosovu, v Beogradu spet niso hoteli ukrepati, kot bi previdnost narekovala. Spet so se bali preplaha po nepotrebnem. Celo potrebne preplaha so se bali. Tri dni so potihem lovili ljudi, ki bi z umrlim utegnili biti v stiku. Šele tretji dan so jih posvarili preko javnih občil. In šele šesti dan, 28. marca, so uradno objavili, da so se kože zares pojavile v Beogradu in da so trije že umrli.

Rekli bodo, da so na ta način preprečili nepotrebno vznemirjanje občanov in so raje mirno poskrbeli, da so bili najprej vsi Beograjčani s cepljenjem zavarovani pred boleznijo, preden so jim povedali, za kaj gre. V resnici so se občani vznemirjali bolj kot potrebno, prav zato, ker niso vedeli, kakšna je resnica. Prav zato so se širile grozotne govorice. Nauradno so za kože v Beogradu zvedeli tudi v Sloveniji in ker ni bilo uradnega sporočila, se je vzbudilo grdo nezaupanje. Slovenska vlada je odredila obvezno cepljenje vseh. V Beogradu so ji očitali, da je bilo cepljenje v Sloveniji nepotrebno, ker ni bilo niti enega sumljivega primera in nobene nevarnosti. Nadalje ji očitajo, da je z nepotrebnim cepljenjem povzročila pomanjkanje cepiva v krajih, kjer je bilo potrebno. Kot v makedonskem primeru, mora tudi tokrat Beograd sam sebi pripisati krivdo. Če nekomu ne zaupaš toliko, da bi ga obvestil, tudi ne moreš pričakovati, da bo on tebi zaupal.

Vprašanja, ki smo jih nakazali, bi bilo treba javno preiskati. Tičejo se življenja in smrti ljudi, ne le v preteklosti, ampak v prihodnosti. Na žalost pa v Jugoslaviji ni navada, da bi splošne zadeve javno preiskovali in objektivno ugotovili konkretno odgovornost. Za socializem je taka zaprtost teoretično neverjetna, praktično pa je ukoreninjena v vseh socialističnih državah. Njeni koreni segajo v samodrštvo carske Rusije in uradniško nadutost avstro-ogrskega cesarstva. Pri vseh spremembah in revolucijah se slabe tradicije ohranjajo veliko bolj trdovratno kot dobro. Zato ne bo javne preiskave o vzrokih smrti obolelih za kozami in o tem, kako bi bilo v bodoče mogoče bolje organizirati boj proti epidemijam. Oblasti v socialistični Jugoslaviji namreč ne zaupajo javnosti, temveč jo prezirajo prav tako, kot so jo nekaj prezirali cesarski uradniki.

Iz tega prezira izvira medsebojno nezaupanje in iz nezaupanja sebičnost, ki postane edini pameten varnostni ukrep. Vsak gleda najprej nase, ker ne zaupa vodstvu, da skrbi za interese vseh. To se je pokazalo pri makedonski blokadi in pri slovenskem cepljenju, v zasebni obliki pa pri črni borzi z gama globulinom. Vsak dela zase, ker čuti, da tudi vodstvo dela le v lastnem interesu. Posledica je zmeda in neučinkovitost vseh. In to naj bi bilo samoupravljanje?

POLDRUGI TITO

Osemdesetletnica ni kar tako, ker jo ne praznuješ vsak dan. Če se tiče tako znamenite, slovite ali razvpite osebe, kot je Tito, je še celo nekaj posebnega. Tovariši, ki skrbe za take reči, so že dolgo tuhtali, kaj bi ukrenili, da bi jo primerno proslavili. Prvič se jim zdi primerno, da Titu izrazijo priznanje za dolgoletno vodenje partije in države, saj jih je pripeljal in trdo postavil na oblast. Drugič je poveljevanje voditeljev v totalitarni partiji tradicionalno še iz Leninovih časov, da Stalinovega kulta osebnosti sploh ne omenimo. In tretjič Titu prilizovanje uga-ja. Ta tretja točka ni nepomembna. Kljub decentralizaciji v Jugoslaviji in kljub novim tokovom v partiji, ki ne tečejo gladko, je avtoritarna tradicija zelo močna. Titu, kot absolutističnim cesarjem in vladarjem in diktatorjem v preteklosti, se je mogoče prikupiti, ker je pač človeški, a obenem se mu tudi spleča prikupiti, ker si tako ustvariš boljši položaj. Mnogo več ljudi pride na položaje s prilizovanjem kot s samoupravljanjem.

Za Titov rojstni dan 25. maja bomo torej pričeli o-mlednih, osladnih, ostudnih in ogabnih masovnih in posameznih prilizovanj, ob katerih se občanom ne obračajo želodci, ker so jih že vajeni in jih ne vzamejo zares. V jugoslovanskem javnem življenju se je namreč razpaslo nekakšno baročno pretiravanje, ki se je privleklo s komunizmom z vzhoda in se pomešalo z narodnimi elementi v sedanjo godljo, ki pa se občanov ne prime, ampak spolzi z njih kot voda s rabe. Ker pa je osemdesetletnica nekaj posebnega, so se tovariši, ki skrbe za take reči, domislili še nekaj posebnega. Še enkrat bodo proglasili Tita za narodnega heroja.

Komu ali kje se je ta zamisel porodila, bo težko do-gnati in ni vredno raziskovati. Sledeča razlaga ni zanesljiva, a je verjetna. Zdi se nam, da so se med prvimi, če ne prvi, oglasili tovariši v Sisku in sicer kmalu po usodni 21. seji predsedstva ZKJ, ki je Hrvate ugnala v kozji rog. Ti tovariši so imeli precej nacionalističnih grehov na grbi, saj so v kolektivih preštevali Srbe in Hrvate z očitno namero, da bi Hrvatom nudili prednost pri zaposlovanju. Po usodni seji predsedstva je spomin na preštevanje postal zelo neprijeten in tovariši, ki so se počutili krive, so napenjali možgane, kako bi se oprali. Nuja je mati iznajdljivosti. Domislili so se narodnega heroja. Za njimi so zamisel prevzeli odbori socialistične zveze, komiteji in konference zveze komunistov, borci, sindikati in druge družbenopolitične organizacije, kar jih leze ino gre

široj Jugoslavije, najprej po občinah in končno po republikah. Ko se taka stvar sproži in se pokaže, da je Titu všeč, je ni mogoče več ustaviti, ker se nihče ne upa ugovarjati in nihče noče biti zadnji.

Marsikom je zaradi tega herojstvo moralo biti nerodno. "Herroj" izvira iz vojnih časov in ruskih vplivov. Po naše se nekam neumno sliši, da bi nekoga proglasili za junaka, pri Srbih pa so junaki vsakdanja stvar. Rusi so seveda imeli "gerojev" na pretek v državljanski in v domovinski vojni. Naši komunisti, ki se jim je vse pri Rusih zdelo najlepše, so tam pobrali grškega heroja, polboga, ki zveni dovolj tuje in učeno, da se neukim ne zdi smešno. Uvedli so red narodnega heroja, ki se podeli za izredno junaška dejanja v boju s sovražnikom. To odlikovanje je mogoče primerjati s staro srbsko Karadjordjevo zvezdo ali britanskim Viktorijinim križem ali ameriško kongresno medaljo z eno čudno razliko: kapitalistična odlikovanja za hrabrost dobe večinoma nižji oficirji in vojaški, komunistično pa se rado prilepi višjim oficirjem in funkcionarjem. Kljub temu je mnogo narodnih herojev svoje junaštvo plačalo z življenjem.

Postavlja se kočljivo vprašanje, kakšno izredno junaško dejanje je na stara leta storil Tito, v kakšnem boju in s kakšnim sovražnikom. Ali naj si predstavljamo, da ga je hrvaško vodstvo napadlo na Karadjordjevu proti jutru 1. decembra lani? Ali ga je Savka Dabčević-Kučar pozvala na boj? Ali so na Titovem lovskem posestvu v Vojvodini streljali drug na drugega namesto na zajce? Ali je Tito z bombo v roki prisilil Hrvate, da so se vdali? Take in podobne neumnosti nam ne prihajajo na misel iz hudo-bije, ampak so zanje neposredno krivi tovariši, ki so se izmislili, da bodo Titu še enkrat dali red narodnega heroja, mrtvim herojem v posmeh.

Končno vprašanje, ki se postavlja, se tiče izrazoslovja. Kako se reče dvojnemu heroju? Heroj na kvadrat? S tem vprašanjem se bodo morali ukvarjati marksistični teoretiki, ki ne bodo smeli pozabiti na dialektiko in idejnopolično osnovo svojih izvajanj. Morda bi se kazalo zateči k ljudski modrosti. Kot je poldrugi Martin veljal skoraj za dva, tako tudi Tito ne more veljati za dva cela heroja, ker si drugega ni prislužil v vojni. Recimo mu poldrugi Tito.

UREDNIŠTVO

DR. PETER URBANČ:

LIBERALIZEM 20. STOLETJA

Čprav poredko, se vendarle še sliši v slovenskih publikacijah krivična kritika liberalizma, poudarjajoč pretirano njegove pomanjkljivosti.

Začetek liberalizma je bil politično ideološki in sicer kot najvažnejši borbeni činitelj proti političnemu in cerkvenemu absolutizmu, boreč se za napredek človeštva na podlagi osebne svobode. Politični in cerkveni razvoj je končno dal prav tej ideologiji pred sto in več leti in danes smo zopet priča novi pomladi liberalnih idej. Državo so pred francosko revolucijo sestavljali stanovi, kralj in plemenitaši, Cerkev, meščanstvo in kmetje. Liberalizem se je odločno uprl privilegijem, ki so izvirali iz te delitve stanov in ni priznal nobenemu človeku kake prednosti zaradi rojstva ali položaja. Vsi ljudje smo enaki v naših dolžnostih in pravicah. Danes je premnogim jasno, vključno cerkvenim krogom, da je bila oblast Cerkev, ki si je lastila monopol na duhovnem polju, obenem pa je tudi zahtevala dobršen del svetovne oblasti, pretrda in nepopustljiva. Danes ravno radi tega prevelikega absolutizma doživljamo močno reakcijo s strani duhovščine same. Zdi se, da je to nujna, četudi morda premočna reakcija.

Današnja kritika katoliških krogov, še posebej zadnja papežova okrožnica, se nanaša na primitivni liberalizem, ki obstoji pač samo v glavah nasprotnikov. V DRUŽABNI PRAVDI XI/ 1971 recimo beremo v članku "Človek in družba" od Štefana Novaka o negativnem liberalizmu, ki naj bi trdil, da je človeško naravo treba podpreti, in ji pustiti vso prosto pot - pa četudi gre na škodo drugih. Liberalizem vendar zagovarja individualizem samo do tiste mere, pri kateri ni kršena pravica so-ljudi. Pri papeževi okrožnici je nejasno govora o preti-

ranem poudarjanju individualne svobode, kar vzbuja misel, da se radi preljuje taktike ni hotelo premočno udariti po vzhodnih diktaturah, ki so edini grešniki, pa za omilitve kritike potegnejo iz malhe starega grešnika, liberalizem. Kot vsaka ideologija se je tudi liberalizem zelo zanimal za gospodarstvo. V devetnajstem stoletju, še posebej v prvi polovici, je bila industrializacija šele v povojih in je bilo težko precizirati pravo pot, tako tudi liberalna ekonomska ideologija ni bila točno precizirana in se zato liberalizmu neupravičeno očita, da je bil med drugim kriv izkoriščanja delavcev v prvem industrijskem razmahu v Angliji.

Razvoj je seveda nujno privedel do boljše določitve pravic in dolžnosti vseh stanov, kar jasno kaže liberalni oksfordski manifest leta 1947. To so najvažnejše točke, ki jih velja omeniti:

- Spoštovanje človeške osebe in družine je bistvo družbe,
- Država je samo orodje družbe in ne sme prevzeti funkcij, ki so v nasprotju z bistvenimi pravicami državljanov; osebna svoboda mora biti zajamčena z neodvisnostjo sodišč,
- Svoboda vere in vesti,
- Svoboda govora in tiska
- Svoboda združevanja ali odklonitev istega,
- Pravica do privatne lastnine,
- Mi sprejemamo državo kot lastnika samo v takih gospodarskih podjetjih, ki presegajo možnosti privatnega področja in kjer konkurenca ne igra več nobene vloge. Dobro Družbe prevlada in mora biti zaščiten pred interesi posameznikov (delodajalci, sindikati itd.)

Očitanja liberalizmu, češ da je proti veri, je brez podlage. Gibanje zagovarja svobodo vere in mišljenja. Človek ima pravico biti veren, lahko pa tudi ni veren, toda družba nima pravice vtikati se v to. Liberalizem je zagovarjal od vsega začetka ločitev Cerkve od države, stališče, ki ga danes Vatikan sprejema brez pridržkov. Liberalci so lahko ravno tako verni kot pristaši drugih strank, pri tem poudarjajoč, da je to osebna zadeva in je vreden spoštovanja tako veren katoličan kot ateist. Gibanje slo- ni pač na нравnih moralnih zakonih, ki se itak krijejo z krščanskimi načeli.

Slovenci imamo prav za prav neprijetne spomine na strankarske boje med obema vojnama. Liberalci so ve- rjetno po nepotrebnem očitali naši "katoliški" stranki pre- tesno povezavo z Cerkvijo, dočim se je liberalcem po- skušalo naprtiti, češ da so verni sovražni. Ko sedaj pre- biram različne spomine, vključno dr. Rožmana, z žalo- stjo opažam, da med obema strankama, med liberalci in Cerkvijo ni bilo resnega poskusa za dialog. Živelimo smo drug ob drugem in se nismo razumeli. Ko je prišla nad narod rdeča revolucija, se je pa začelo z dialogom, z le- vičarji. Kot prvi so podlegli mnogi krščanski socialisti in sokoli.

V spodbudo nam je položaj danes, ko končno le u- videvamo, da so naše ideološke razlike minimalne, v ko- likor sploh so. Edina razlika je pač v praktični uporabi kot je to primer tudi drugod po svetu, ko že ne moreš več ločiti liberalcev od konzervativcev.

Stalinistične korenine v S.F.R.J. (Od političnega sodelavca)

Kot je KLIC TRIGLAVA meseca februarja poročal, je sodišče v Novem Sadu obsodilo prof. Mihajla Mihailo- va na 30 dni zapora, ker da je prekršil naročilo sodišča iz leta 1967., da za dobo štirih let ne sme publicirati svojih del. Kot prekršek so februarja smatrali to, da je Mihailov lani 24. oktobra pisal v NEW YORK TIMESU o 'Umetnosti kot sovražniku'. Proti tej novosadski obsodbi na zaporno kazen se je Mihailov pritožil, toda je izgubil priziv, kot sem bil pravkar obveščen.

Ko je bil Mihailov obsojen, je prof. Ciril Žebot izrabil priliko in 21. februarja napisal pismo uredniku NEW YORK TIMESA. Ker tam pred tujo javnostjo opozo- ri, kako je stalinizem še vedno zakoreninjen v Jugoslavi- ji, je vredno, da ga objavim:

"Novica, da je Mihajlo Mihailov bil kriminalno obsojen v Jugoslaviji zato, ker je THE NEW YORK TIMES objavil njegovo pismo, je vzbudila zaprepaščenje.

Obsodba Mihailova leta 1967 zaradi njegove knji- ževne dejavnosti je vključevala prepoved objavljanja njegovih spisov v Jugoslaviji za dobo štirih let po njegovi izpustitvi iz zapora leta 1970. Dejstvo, da je sodišče ta- krat naložilo tako misel ubijajočo obsodbo, je pričalo o

uradnem zaničevanju, ne le dejanskem kršenju, osnovnih človečanskih pravic celo v najbolj "liberalnem" komuni- stičnem sistemu. Da so Mihailov komentar o Solženicinu in nanj se nanašajoče Mihailovo pismo v TIMES-u tolma- čili kot prekršek sodne prepovedi tiskanja Mihailovih spi- sov v Jugoslaviji in ju uporabili za novo obsodbo na zapor- no kazen, pa je norčevanje z zakonitostjo in s čutom pra- vičnosti.

Nek drugi primer travestije prava lanskega julija je pokazal, kako popolno je komunistično zaničevanje člo- večanskih pravic in čuta zakonitosti. Takrat je Vrhovno sodišče Slovenije potrdilo enoletno zaporno kazen, na ka- tero je bil obsojen Maks Kunstelj, ker da je v Ljubljani dal na pošto osem kuvert s po enim izvodom neprepoveda- ne publikacije avtorja tega pisma. Moja publikacija je a- nalizirala objavljeno izjavo Edvarda Kardelja, enega naj- višjih partijskih funkcionarjev, o moji knjigi o Sloveniji. Čeprav Kunstelj že služi naloženo mu zaporno kazen, ni ta sramotni primer dobil nikake publicitete.

Ko dolžno priznavamo bistveno zboljšanje komuni- stičnega režima v Jugoslaviji v primeri z onimi v drugih komunističnih državah in upamo v njegovo nadaljnjo libe- ralizacijo, ne smemo spregledati njegovih preostalih sta- linističnih korenin."

*

O samem primeru Maksa Kunstlja je prof. Ljubo Sirc pisal v KLICU TRIGLAVA lani oktobra. Urednik SLO- VENSKE DRŽAVE v Kanadi pa se je istočasno obrnil na prof. Žebota in ga prosil za izjavo v zvezi s tem Kunstlje- vim procesom. Dr. Ciril Žebot je tedaj izjavil tole:

"Na razširjeni seji sekretariata Zveze komunistov Slovenije 26. avgusta 1969, na kateri je Edvard Kardelj utemeljeval brionsko obsodbo slovenskega političnega vod- stva zaradi julijskih "cestnih protestov" v Sloveniji, je med drugim tudi meni osebno očitaval vrsto hudih pregreh. Te osebne napade name so v Sloveniji ponatisnili v režim- skih časopisih in posebnih prilogah, napovedali so tudi iz- dajo v knjižni obliki. Ker meni niso omogočili, da bi na napade tam odgovoril, sem v obrambo resnice napisal in v Celovcu izdal 28 strani obsegajoči "ODGOVOR EDVAR- DU KARDELJU", v katerem sem napade zavrnil s svojimi podatki in argumenti. Tako so vsaj nekateri v Sloveniji mogli primerjati obe strani s tem, da so moj "ODGOVOR" kupili v znanih zamejskih knjigarnah. Sam svojega "OD- GOVORA" v Slovenijo nisem pošiljal.

"Z obročnim, obsojenim in sedaj že zaprtim Mak- som Kunstljem se nisem nikoli srečal in mu ničesar poslal. Ker je moj "ODGOVOR" bil dejstven, analitičen in knji- gotržno-dostopen vsakomur, se čutim upravičenega in dolžnega, da kot avtor inkriminirane publikacije apeliram na predsednike slovenske skupščine, izvršnega sveta in us- tavnega sodišča, da popravijo krivico in škodo, ki sta jo omenjeni sodišči zakrivali nad Maksom Kunstljem. Bilo bi mi zelo neprijetno, če bi se v tem za Slovenijo tako važ- nem in kočljivem razdobju moral v tem notornem prime- ru obrniti na mednarodne ustanove za zaščito preganjenih žrtev svobodne besede."

ALOJZIJ ZUPAN, ki je bil član Narodnega odbora za Slo- venijo na listi Slovenske demokratske stranke, je 1. maja izstopil iz Odbora.

V Jugoslaviji in na tujem se mnogo razpravlja o samoupravljanju, o njegovih dobrih in slabih straneh. Moj namen tu ni polemizirati ne z njegovimi zagovorniki ne z njegovimi nasprotniki, ampak samo ilustrirati samoupravljanje v gospodarskih podjetjih kot je to zapisano v njihovih pravilnikih. Samoupravljanje bi bilo namreč dosti manj abstraktno, ako bi bil pravilnik nekega podjetja začetek in konec samoupravljanja in ako bi njegova ocena počivala na oceni pravilnika in rezultatov podjetja. Jasno je, da nobeno podjetje ali ustanova ne more delovati sama zase brez ozira na splošne razmere in pogoje, pa je zato tudi nujno, da delavci in nameščenci nekega podjetja imajo to v vidu, ko sprejemajo svoje statute. Enako se mi ne zdi, da je samoupravljanje nekaj specifičnega za socialistično družbo - saj obstoja vsaj v teoriji, ako že ne v praksi, samo v Jugoslaviji od vseh socialističnih dežel. Nobenega razloga ne vidim, zakaj ne bi samoupravljanje moglo obstojati tudi v neki ne-socialistični deželi (ko uporabljam pojem "socialistični", mislim pri tem totalitarni sistem in ne deželo, kjer je recimo na podlagi demokratičnih volitev na vladi socialistična stranka - v Avstriji, Zahodni Nemčiji, Skandinaviji itd.) Zato si lahko človek trditev komunističnega režima v Jugoslaviji, da so vse ne-komunistične politične sile apriori proti samoupravljanju, razloži samo z željo, da komunistična stranka ostane večno na oblasti. Pri tem ji pomagajo oni kritiki, ki se v svojih pripombah sklicujejo izključno na slučaje samovoljnega prisvajanja družbene lastnine, izgube, kasno izplačevanje plač in druge pomanjkljivosti. Ti slučaji in pomanjkljivosti pa niso posledica samoupravljanja ampak posledica splošnih pogojev, v katerih funkcionira samoupravljanje. Prepričan sem namreč, da je prakticanje samoupravljanja po podjetjih in ustanovah v Sloveniji - neglede na politični in gospodarski sistem - vneslo v naše življenje gotove elemente demokratskega sodelovanja in odločanja pri upravljanju, katere tudi sprememba tega sistema ne bo mogla več odpraviti. Ti elementi bodo ostali v zavesti ljudi, zlasti Slovencev, kjer smo imeli svoje vrste samoupravljanja že v zadrugah dolgo pred komunističnim režimom.

NAČELA IN CILJI

Pred seboj imam statut nekega slovenskega podjetja, ki ga iz razumljivih razlogov ne bom imenoval. Za nas ime itak ni važno, ker gre predvsem za ilustracijo. Prvi del statuta je posvečen osnovnim načelom in ciljem:

"Delovni ljudje tovarne, s svojim delom in družbenimi sredstvi in potem samoupravljanja, stalno organizirajo in širijo delovanje svoje delovne organizacije na tak način, da rezultati njihovega dela zadovoljujejo splošne družbene potrebe v skladu z družbenim načrtom in njihovimi individualnimi interesi ter skupnimi interesi podjetja in družbe nasploh."

"Delovna skupnost izboljšuje življenjski nivo svojih članov s tem, da širi materialno osnovo poslovanja in stalno večja učinkovitost in uspeh svojega delovanja, kar večja sredstva delovne organizacije in nivo osebnih dohodkov. Poleg teh splošnih ciljev, naslednji cilji so važni:

- zagotoviti stalno rast podjetja in njegovo prilagoditev potrebam tržišča, za kar je potrebno vključiti v njegov program proizvode, ki jih trg lahko absorbira,
- pojačati materialno osnovo poslovanja in razvijati kadrski in strokovni potencial delovne organizacije,
- ustvariti z dobro organizacijo poslovanja in upravljanja ter drugimi sredstvi občevanja z ljudmi klimo, ki bo vzpodbujala člane delovne skupnosti k doseganju dobrih poslovnih učinkov. V tem pogledu je potrebno razvijati socialistične odnose humanosti, solidarnosti in medsebojne pomoči, spoštovanje osebnosti in močan občutek odgovornosti ter omogočiti svobodno izražanje mišljenja in demokratsko delovanje podjetja potom samopravnega mehanizma.

Te splošne cilje definira delovna skupnost bolj podrobno s svojimi razvojnimi programi in letnim gospodarskim načrtom."

"Poslovna politika zavisi od usmerjenosti v pogledu prodaje, razvoja, proizvodnje in nakupa; obsega proizvodnje in raznolikosti proizvodov, oskrbe in uporabe finančnih sredstev, cen, investicij, višine osebnih dohodkov, organizacije delovne skupnosti in sistema upravljanja, izobrazbe in zadovoljive razdelitve kadrov ter drugih delovnih in življenjskih pogojev delovne skupnosti.

Vodilni strokovnjaki so dolžni predlagati upravnim organom tekoče in perspektivno poslovno politiko, ki bo zagotovila redno in stalno rast delovne organizacije in ojačala njen položaj na tržišču. Ta politika je razvidna iz letnega gospodarskega načrta, srednjeročnega razvojnega programa in dolgoročnega predvidevanja razvoja delovne organizacije. Poslovna politika mora upoštevati optimalne učinke izražene v primernem porastu proizvodnje, ekonomike in rentabilnosti. Upoštevati mora tudi stalnost obstoja podjetja in zanesljivo doseganje predvidenih učinkov."

V uvodu potem obstojata še dva člena, ki sta do cela politične narave:

"Družbene organizacije (t. j. Zveza komunistov - moja opomba) v delovni organizaciji - ideološko in politično vzpodbujajo k izpolnjevanju preje omenjenih načel in predstavljajo konstruktiven faktor za doseg gospodarskih in socialnih ciljev podjetja."

Sindikalna organizacija posebno sodeluje pri afirmaciji samopravnega sistema, razvija človeške odnose, stavlja predloge in sugestije za boljše upravljanje in iz-

polnitev gospodarskega načrta ter rešuje vprašanja, ki so za delavce važna v materialnem in moralnem pogledu."

"Delovna organizacija je neločljiv del ožjih in širših družbeno-političnih skupnosti (občine, republike - moja opomba) in sodeluje pri njihovem delovanju in jačanju s prispevki za kritje njihovih potreb (t. j. lokalni davki - moja opomba)."

ORGANIZACIJSKA ZGRADBA

Statut potem določa s čim se tovarna bavi, njen naslov, uradni žig in kdo jo predstavlja. "Delovno organizacijo predstavlja direktor, ki vodi njeno delovanje in izpolnjuje odločitve delavskega sveta in drugih upravnih organov." V tem členu obstoja tudi tehnična nelogičnost: "V svojem delu je direktor neodvisen in osebno odgovoren delavskemu svetu, izvršnemu odboru, komisijam in delovni skupnosti." Kako "neodvisen" je kažejo tudi kasnejši členni, ki govorijo o organih samoupravljanja.

Delavski svet določa osnovno organizacijsko strukturo podjetja in njene spremembe, toda pri tem "mora vzeti v poštev mnenje članov delovne skupnosti". Statut določa funkcije strokovnih služb: "razvojno-investicijskega sektorja", "proizvodnega sektorja", "komercialnega sektorja", "finančnega sektorja" in "službe tehnične kontrole". Direktor lahko predlaga podrobnejše obveznosti ter spremembe in dopolnitve funkcij teh "sektorjev", toda končna odločitev zavisi od izvršnega odbora. Ako gre za izvoz in uvoz, potem ima podjetje običajno še posebne referate za ta področja. Skoro vsako podjetje ima tudi svojega pravnika ali vsaj pravnega svetovalca.

"Neposredno upravljanje organizirajo skupščine delovnih ljudi potom referendumov." Vsak šiht predstavlja eno skupščino. Delavski svet je dolžan predložiti poročilo o svojem delu "skupščinam delovnih ljudi" vsaj enkrat na leto. "Skupščine" imajo pravico zahtevati tudi bolj pogošta poročila, kakor tudi pravico da razpustijo delavski svet, da odločijo o čem naj se odloča z referendumom in da razpravljajo o predloženih načrtih podjetja. "Skupščinam morajo prisostvovati tisti vodilni uslužbenci, ki lahko odgovorijo na vprašanja o katerih "skupščine" razpravljajo. Statut določa par stvari, katere se lahko sprejme samo z referendumom: združitev odn. pridružitvev podjetja drugemu podjetju, pridružitvev drugega podjetja, razdelitev podjetja na dve ali več delovnih organizacij (recimo podružnic ali pomožnih podjetij), preselitev sedeža podjetja, razširitev poslovanja za katerega so potrebne velike investicije, in sprememba osnovnega namena podjetja (ako bi bilo namesto mila recimo boljše izdelovati pralni prašek ipd.). Na referendumu se odloča s tajnim glasovanjem t. j. z volilnimi listki. Predlog za referendum mora biti objavljen 15 dni vnaprej, v skrajnih primerih osem dni vnaprej. Izid referendumov je obvezen za upravne organe. Ako je nek predlog z referendumom odklonjen, ga je mogoče znova postaviti na glasovanje po šestih mesecih.

ORGANI UPRAVLJANJA

Delavski svet v podjetju, na katerega se nanaša ta

statut, je izvoljen od vseh članov delovne skupnosti (t. j. vseh ljudi zaposlenih v podjetju) za štiri leta, s tem da se voli polovica članov sveta vsake dve leti. Nihče ne more biti član sveta dvakrat zaporedoma. Delavski svet ima sledeče samoupravne pravice in dolžnosti:

- odloča o osnovnih načelih poslovne politike in o programih posameznih poslovnih področij;
- odloča o razvojnih programih, investicijskih poročilih in letnih gospodarskih načrtih;
- odloča o nakupu patentov, licenc in drugih pravic;
- odloča o merah in sredstvih za zaščito delavcev na delu;
- odloča o osnovah in normah delitve dohodka in osebnih dohodkov;
- sprejema periodične in končne finančne obračune;
- odloča o investicijskih posojilih za osnovna in obratna sredstva;
- odloča o nakupu in prodaji osnovnih sredstev odn. o letnem obsegu sredstev;
- odloča o organizacijski in samoupravni strukturi podjetja in delovnih enot;
- odloča o statutnih spremembah delovnih enot;
- odloča o statutnih vprašanjih, o integraciji na podlagi referendumov, o sporazumih poslovno-tehnične kooperacije in o včlanjenju v poslovna združenja;
- odloča o spremembah glede poslovnih namenov podjetja - ki je enako rezultat referendumov;
- bavi se s pritožbami delavcev proti odločitvam izvršnega odbora in komisij;
- razpravlja o mnenju in predlogih organov družbeno-političnih skupnosti (npr. občine) in sprejema odgovarjajoče odločitve;
- razpisuje volitve in postavi volilno komisijo, ki izvrši volitve za delavski svet, in komisijo, ki pripravi listo volilcev;
- informira delovno skupnost o svojem delu;
- izvršuje druge funkcije predvideno z zakonom ali z določili podjetja.

Delavski svet sprejema odločitve, ako je prisotna večina njegovih članov. Odločitve se sprejemajo z večino glasov. Za sprejem statuta, gospodarskih načrtov ter delovnih in razvojnih programov mora glasovati večina vseh članov delavskega sveta. Svet lahko odloči, o katerih zadevah se bo glasovalo na rajen način. Tajno glasovanje za gotove stvari je predvideno tudi z zakonom o gospodarskih organizacijah.

Izvršni odbor in komisije sestavljajo v glavnem strokovnjaki, katerih naloga je, da pripravijo razne načrte in predloge glede poslovanja in delovanja podjetja. Pri tem morajo seveda pripravljati razne analize glede gibanja na tržišču, investicij, itd. Izvršni odbor tudi odloča o takih stvareh kot so uradna potovanja vodilnih ljudi v podjetju, nastopanje na velesejnih, odpisovanje izrabljenih osnovnih sredstev, nakup novih sredstev, določitev vodilnih položajev v podjetju itd. Izvršni odbor je izvoljen od delavskega sveta in njegova mandatna doba v našem slučaju je dve leti.

Glede direktorja sem že rekel, da predstavlja podjetje. Direktorja postavlja delavski svet na predlog posebne komisije, ki razpisuje delovna mesta. Ta komisija ima pravico, da pokliče kandidata na razgovor in da od njega zahteva koncept upravljanja, ki bi ga uporabil, če bi postal direktor. Direktor tudi zaključuje pogodbe v imenu podjetja in izdaja pooblastila in navodila v skladu s pravili, načrti in programi. Pri tem pa se mora tudi držati tkzv. temeljnega zakona o podjetjih in opozoriti organe podjetja v slučaju, da sprejmejo kako "ilegalno" odločitev. Enako kot lahko "skupščine delovnih ljudi" odstavijo delavski svet, delavski svet lahko odstavi izvršni odbor in direktorja. V tem pogledu so v statutu določeni prekrški, zaradi katerih lahko delavski svet to stori. Ako delavski svet recimo odstavi direktorja, a ta smatra, da je bil "ilegalno" odstavljen, se lahko pritoži na sodišče. Prekrški se v glavnem nanašajo na materialno škodo, ki jo bodisi izvršni odbor bodisi direktor ali kdorkoli v podjetju povzroči s svojim delovanjem, ali pa če ne izvršujejo sklepov, ki jih je delavski svet sprejel (v skladu s statutom, seveda).

DOHODEK IN DRUGE UGODNOSTI

Statut vsebuje potem tudi določila, kaj morajo zaobseči recimo letni gospodarski načrti in perspektivni načrti razvoja, kako se deli dohodek podjetja, kdaj se smejo spremeniti že sprejeti načrti, norme za določitev osebnih dohodkov itd. Toda to samo v glavnih obrisih. Za vsako od teh področij so potem še posebna pravila, ki gredo bolj v podrobnosti. Kar se dohodka podjetja in njegove delitve tiče, statut določa odstotek, ki mora iti v rezervni fond (v našem slučaju 10 odstotkov) in potrebe, katere mora svet jemati v obzir - stanovanja za svoje delavce, menza, tehnična vzgoja in kulturno-zabavne prireditve za člane delovne skupnosti (t. j. zaposlenih v podjetju). Delavski svet lahko tudi odobrava posojila in kredite drugim pravnim osebam, t. j. drugim podjetjem. Čeprav v našem slučaju statut to ne določa, statuti nekaterih drugih podjetij dovoljujejo delavskemu svetu, da odobri tudi posojilo ljudem, ki so zaposleni v podjetju. Kar se rezervnega fonda tiče, je predvsem namenjen kritju osnovnih sredstev, odplačilu dolgov, kritju razlik pri cenah, plačilo osebnih dohodkov v slučaju premajhnega skupnega dohodka podjetja, itd. Osebni dohodek delavca zavisi od števila točk, ki jih ima njegovo delovno mesto. Točke se štejejo za vrsto dela in kako težko in odgovorno je, medtem ko zavisi višina plače od delovnega učinka, delovnih ur, kvalitete dela in seveda števila točk samega mesta.

Vsi predpisi in odločbe morajo biti objavljene na oglasni deski. Nekatera večja podjetja objavljajo informativne buletine. Po statutu se delavci ne morejo izgovarjati, da ne poznajo pravil in zadev, ki so bile objavljene. Statut kajpak tudi prepoveduje delavcem in uslužbencem, da izdajajo tajnosti svojega podjetja - recimo analize tržišča, razvojni programi podjetja, itd. Vodilna mesta razpisujejo vsaka štiri leta, kar velja za vodje sektorjev in za direktorja. Delavec, ki izostane s posla tri dni zaporedoma, ne da bi imel za to upravičen vzrok, je avtomatično izključen iz delovne skupnosti. Statut tudi

določa dolžino plačanega letnega dopusta (v našem slučaju sedem dni) in plačan dopust v slučaju poroke (dva dni), poroda (dva dni), smrti v družini (dva dni), smrti bližnjega sorodnika (en dan), selitve stanovanja (dva dni), en dan za onega, ki daruje kri, in en dan za odpotovanje na vojaške vaje in vrnitev z njih. Poleg tega lahko nekdo dobi dopust do treh mesecev za študije in izboljšanje svojih kvalifikacij. Delavski svet ima v podjetju, o katerem govorim, pravico odobriti dopust v to svrhu tudi za dalj časa.

Odkar je bila vpeljana ljudska obramba, obsegajo statuti tudi zelo podrobna določila o obveznosti članov podjetja v tem pogledu in o obveznosti podjetja v okviru sistema ljudske obrambe. Direktor je obenem tudi "predsednik komisije za ljudsko obrambo".

Jasno je, da noben statut in pravilnik ne more zagotavljati rentabilnosti nekega podjetja ali izplačevanja minimalnih plač, kakor tudi ne, da se bodo gotova določila na več ali manj spreten način izigravala tako s strani vodilnih uslužbencev kot s strani navadnih delavcev. Toda glavni poudarek je nedvomno na pogojih, v katerih podjetje deluje v okviru občine, odn. republike - da o svoječasnem odločanju v centru federacije sploh ne govorim. Poleg tega je za sedanjo situacijo kajpak odločilen vpliv, ki ga ima na gospodarsko politiko edino - zveličavna partija Zveze komunistov. Samoupravljanje ima zato v sedanjih političnih in gospodarskih pogojih v Sloveniji in Jugoslaviji enako veljavo kot vse drugo, to je ali vse ali nič, kakor pač piči partijsko vodstvo. Pri tem ne igrajo nobene vloge ne "družbeno-politične skupnosti" ne sindikati, ker so pač v danem sistemu samo podaljšana roka partije. To pa seveda ne pomeni, da je treba z umazano vodo vreči proč tudi otroka, kot pravijo Angleži, t. j. da se s partijo vrže na smetišče tudi samoupravljanje. Ko bo odpravljen politični pritisk in bo prevladal samo gospodarski *raison d'être*, bo tudi samoupravljanje lahko našlo "svojo dušo".

SEDEM KRIŽEV DR. TISCHLERJA

Danes praznuje v Celovcu sedemdesetletnico rojstva predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler, dvorni svetnik in bivši ravnatelj Slovenske gimnazije. Njegove zasluge za slovensko stvar na Koroškem so izredne. Potem ko je pred leti že stopil v zasluženi pokoj, ga je narod poklical nazaj v vodstvo demokratičnega političnega predstavništva. Večjega priznanja in zahvale mu s tem niso mogli dati, pa čeprav pomeni to dodatno delo. Tudi KLIC TRIGLAVA se pridružuje čestitkam: Bog Vas živi!

PRED ZAKLJUČKOM LISTA Centralni komitee Saveza komunistov Hrvatske se je sestal 8. maja v Zagrebu in preučil poročilo posebne komisije, ki je preiskovala vzroke nedavnih dogodkov na Hrvatskem. Komisija je predložila izključitev iz zveze komunistov dr. Savke Dapčević-Kučar, Mika Tripala, Pera Pirkerja in Marka Koprtle. Plenum centralnega komiteja je predlog sprejel in imenovane izključil.

Kdo je bil Vauhnik?

Revija PROSTOR IN ČAS, št. 9/10, 1971, je objavila naslednji zanimivi članek:

Revija NAŠA OBRAMBA se je oddolžila trideseti obletnici nacističnega napada na Jugoslavijo s tem, da je objavila odlomek iz spominov Himmlerjeva pomočnika Schellenberga o delovanju jugoslovanskega vojaškega atašeja v Berlinu, polkovnika Vladimirja Vauhnik. Kolikor nam je znano, je ta odlomek /knjiga Schellenbergovih spominov je izšla pri Mariborski založbi Obzorja/ edina informacija, s katero se je naša javnost seznanila o tem brez dvoma velikem obveščevalcu, ki sta ga njegov položaj in predvsem njegova nadarjenost povzdignila v eno zgodovinskih osebnosti druge svetovne vojne. Z njegovo izrazito antinacistično usmerjenostjo in dejavnostjo je nastal kos naše zgodovine, ki z vsem svojim bistvom in z vsemi svojimi dejstvi trdno pripada nepretrgani verigi našega odpora proti fašizmu. Prav Vauhnikovo delo je spričo njegovih fantastičnih dosežkov ena najbolj eminentnih sestavin našega predvojnega antifašističnega odpora, ki se je začel, oziroma se je moral začeti že s samim nastankom fašizma.

Ne gre zgolj za rasizem, ko isti Schellenberg, ne sicer v svojih spominih, pač v svojem uradnem poročilu predstojnikom navaj kot enega od izvornih motivov Vauhnikovega delovanja dejstvo, da je Slovenec /Vauhnik ist Slovene/.

Zato nam je toliko manj razumljivo, kako da se naša javnost s tem seznanja izključno /brez slehernega pojasnila ali komentarja/ po viru nasprotne, nacistične strani in zraven še po osebnih spominih človeka, ki je do smrti ostal zakrknjen nacist. Schellenbergovi spomini so v vistvu ena sama cinična apologija njegovega in /njihovega/ početja, in od človeka take vrste res ne moremo pri-akovati niti približne verodostojnosti. Medtem ko izdajatelj knjige ni pozabil opomniti bralca na to dvomljivo vrednost tega gradiva, ga NAŠA OBRAMBA prodaja brez sleherne opombe kot suho resnico.

Schellenberg se seveda ni tolikan spozabil, da bi bil napisal, kako in koliko časa je Vauhnik izpostavil najgrozovitejšemu mučenju - Vauhnik si od tega zdravstveno ni nikdar več opomogel - temveč je to zadevo, njegovo zaslišanje prikazal kot "nadvse zanimive pogovore". Tudi sicer Schellenberg v svojih spominih "ne ve" za primere, ko bi bili nacisti pri zasliševanjih uporabljali mučenje'.

Vauhnik sam je v emigraciji napisal spomine, kakor jih je denimo napisal Meštrovič, kakor jih je napisal Maček,

Stojadinovič. In čemu ne bi Vauhnik sam smel biti pred našimi bralci vsaj toliko verodostojna priča svoje dejavnosti v Berlinu, kot je nacist Schellenberg?

Vauhnik pri vseh svojih zmožnostih ne bi bil mogel priti do tako zaupnih podatkov, ko ne bi bil povezan s protihitlerjevskim odporom v sami Nemčiji. Nikjer pa se Schellenberg ni mogel pohvaliti, da je od Vauhnikove zveze kaj pomembnejšega o tem odporu, s čimer bi bil gestapu pomagal do kakega razkritja. S tega vidika je treba po našem mnenju presoјati tudi Vauhnikove "usluge", o katerih govori Schellenberg. Vauhnik je bil med vojsko zavezniški obveščevalec, in zgodovina, zlasti naša zgodovina, bo morala vsestransko osvetliti in ovrednotiti njegov pojav. Vsekakor pa bo morala to storiti z verodostojnejšimi pričami, kot je Schellenberg. Prvi korak do tega pa so brez dvoma Vauhnikovi lastni spomini.

Leta 1970 je Tehnična založba Slovenije izdala slovenski prevod G. Orwellove "Živalske farme". Slovenski tisk v domovini se je pridružil svetovnemu tisku in jo ocenil kot "nemara tako močno umetniško delo, da utegne na svoj način vplivati na razvoj zgodovine v prihodnosti". In: "Živalska farma ni le politična satira, je predvsem veliko spoznanje, velik boj in velika umetnost". In še in še.

Toda PROSTOR IN ČAS se je potrudil in iz LJUDSKE PRAVICE 9. avgusta 1947 in 14. aprila 1948 navajal izvlečke iz sodnih razprav proti Francu Snoju, bivšemu ministru, ter Vinku Zoru, bivšemu tajniku slovenske Prosvetne zveze - kako so ju mikastili zaradi te "Farme":

Ljudska pravica, 9. avgust 1947

OBTOŽBA PROTI SNOJU FRANCU

V okviru vohunskega delovanja označenega v skupnem delu obtožbe je obtoženi Snój Franc izvršil naslednja kazniva dejanja: V. (tretji odstavek, ...: Od soobtoženega Furlana Borisa in Sirca Ljuba je prejemal obrekovalno literaturo v angleškem jeziku, po navodilih soobtoženca Furlana Borisa isto prevajal, razmnoževal na pisalni stroj ter razširjal, ... knjigo pod naslovom Živalska farma..

Obtoženec: Priznam, da je nisem vse prebral iz razloga, ker mi ni ugajala. To je knjiga, ki jo je napisal Anglež, in ki primerja Sovjetsko zvezo z nekako farmo.

Ljudska pravica, 14. aprila 1948,

OBTOŽENI ZOR PRIZNAVA SVOJO KRIVDO

Sledilo je zaslišanje duhovnika Vinka Zora. Na vprašanje pomočnika tožilca, če je kaj slišal o brošuri "Živalska farma", je obtoženi povedal, da jim je vsebinsko te brošure pripovedoval Venčeslav Snój nekaj časa pred lanskim procesom. V tej brošuri pisec grobo kleveta razmere v Sovjetski zvezi.

Pomočnik tožilca: Ali je po vašem mnenju to klevetanje zavezniške države, ki nam je pomagala v vojni in sedaj v delu graditve in obnove?

Obtoženec: Je.

Pomočnik tožilca: Kaj je bila vaša državljanska dolžnost?

Obtoženec: Protestirati. Vsaj to.

Dva meseca in pol pozneje so KPJ izključili iz Kominforma...

SLOVENSKI ŠPARTANCI

Na marčni seji republiške konference SZDL (Socialistične zveze) Slovenije je Marjan Javornik, član predsedstva te konference imel referat o tkzv. kulturnih skupnostih in njihovi razvojni politiki. Ob tej priliki je izustil nekaj starih dvoličnih fraz. Slovensko kulturno področje v ožjem smislu, zlasti umetniško, je relativno razdrobljeno na posamezne skupine in interese in nepovezano med seboj, je rekel Javornik. Ta razdrobljenost in pomanjkanje načelnih konfrontacij in živih pobud siromaši kulturno področje in mu onemogoča, da bi se smiselno organiziralo in usposobilo za položaj in naloge sedanjega časa. Referent je rekel, da je prizadevanje v razreševanju vprašanja kako kulturo demokratizirati pozitivno, kar pomeni da naj "kultura vstopi v množico in množice v kulturo". Demokratizacija kulture pa je natesneje povezana z demokratizacijo splošnih družbenih odnosov.

Ker je omemba samoupravljanja danes v Jugoslaviji v modi, je Javornik hitro ugotovil, da je "zaostajanje v razvoju samoupravnih odnosov na področju kulture in duhovnega življenja sploh nujno imelo negativne posledice "ter da so samoupravni odnosi še sedaj slabo razviti. Socialistični samoupravni odnosi, je rekel, omogočajo "vso pestro različnost kulturnega ustvarjanja." V teh okvirih "sploh ni kakorkoli dvomljiva svoboda kulturnega ustvarjanja". Različnost duhovnega ustvarjanja je "stakana iz svobodnega izražanja posebnosti, nagnjen in teženj". Samoupravljanje bo moralo to omogočati, bo moralo odpirati zapahe vsem ustvarjalnim težnjam. "Tudi za ceno eksperimentiranja in zmot." Seveda je v tej svobodi tudi umetniška in družbena "odgovornost", so meje strokovnih in "družbenih" kriterijev.

Ta izvleček me je spomnil na zgodbo iz zgodovine Starih Grkov: Zastopnika Šparte sta poslušala govor atenskega voditelja. Ob koncu govora so navdušeni Atenčani pobarali Špartanca za mnenje. "Stvar je dokaj nerodna", je dejal ta. "Govor je bil precej dolg, tako da sem ob njegovem koncu pozabil kaj je govornik rekel na začetku. Ker pa se začetka ne spomnim, mi je težko soditi o čem je pomen konca." To je primer tudi s slovenskimi "Špartanci", ker je očitno, da se je z "Javorniki" nemogoče bosti na odprt način. "Družbeni" kriteriji to preprečujejo.

Podoben primer je z dolgoveznim odgovorom Dr. Borisa Majerja Dimitriju Ruplu v DELU 15. aprila. Rupel je v odprtem pismu, naslovljenem na Majerja, izrazil bojazen, da bi se v želji za množičnejšim marksizmom in "marksizacijo" kulture utegnili vrniti v stari model, "v tisti poganjek marksizma, ki mu pravimo stalinizem". Majerja pa to nič ne skrbi. Res je, pravi on, da taki pritiski - v smeri "administrativnih" mer (tj. zaplembe in

prepovedi publikacij, člankov, itd. ter preganjanja njihovih avtorjev) obstojajo in bodo "še dolgo" obstojali. Toda, toda: "pri tem je treba poudariti, da (ti pritiski) dobivajo hrano in opravičilo tudi v družbeno in politično neodgovornem pisanju dela naše publicistike... menim, da so postali administrativni ukrepi na področju kulture dostikrat nujni zato, ker komunisti sami, ki delajo na tem področju, niso bili dovolj aktivni, ker se niso znali dovolj odločno in argumentirano postaviti po robu nemarksističnim idejnim vplivom in tendencam..." A da bi komunisti imeli kaj delati, je treba seveda najti sovražnika - in to na lep način, tako da se najpreje govori o svobodi ustvarjanja, a ko pride do boja mnenj, se komunisti najpreje "argumentirano postavijo po robu", potem pa se - ko jim grozi poraz - zatečejo k administrativnim meram. Potem se pa cirkus ponovi itd. Vse to zato, kot pravi Majer (oprostite: Dr. Majer!), ker 'marksizem živi in se razvija kot kritična teorija le, če se neprenehoma konfrontira z vsemi miselnimi tokovi sodobnosti, če skupaj z njimi (podčrtal jaz -op, Sp.) išče odgovor na bistvena vprašanja in protislovja svojega časa, jim daje miselni izraz in utira nova pota za njihovo rešitev.' Protislovje? To je najbrže oni "dr" pred Majerjevim imenom!

PESNIKI V NEMŠČINI

Založba Otto Mueller Verlag v Salzburgu je nedavno izdala Neue Slowenische Lyrik, izbor moderne slovenske lirike v nemškem prevodu. Uspeh za to izdajo je treba pripisati naporom DSP (Društvo slovenskih pisateljev) in njegovi komisiji za kulturne zveze s tujino ter slovenskemu PEN klubu. DSP je predložilo založbi precejšnje število še neobjavljenih prevodov, od katerih je urednik Paul Kruntorad izbral 70 pesmi, delo 22 slovenskih lirikov od Toneta Seliškarja do Andreja Brvarja. Zbirka ima na zunaj antološki značaj, a ne more v polni meri predstavljati današnjih dosežkov slovenske lirike, zlasti ker je to ali ono pomembno ime sploh izostalo, sorazmerje med udeleženiimi liriki pa ni v vseh primerih pravilno odmerjeno. Z največjim številom prevodov sta zastopana Edvard Kocbek in Srečko Kosovel (vsak po sedem pesmi), medtem ko so drugi zastopani z dvema ali tremi pesmi. Kar zadeva prevode je najobilnejše zastopan dr. Franjo Smerdu (32 pesmi), sledita pa mu Wilhelm Heiliger (21) in Janko Messner (12) in Janko Messner (12). Menijo, da je ta antologija v nemščini prav tako važen dogodek kot izdaja La Poesie slovene contemporaine založbe Seghers v Parizu leta 1971.

Izšel je VII. in zadnji zvezek Zgodovine Slovenskega Slovstva: literatura v letih vojne 1941-1945 v založbi Slovenske matice. Kot sem že poročal je avtor dela Viktor Smolej. Med drugim se na kratko dotika tudi delovanja nekaterih najvidnejših slovenskih kulturnih institucij med okupacijo, daje pa tudi miniaturne portrete posameznih literarnih avtorjev, ki so takrat delovali v Ljubljani.

PA ŠE TO: Revija JANA je pred kratkim takole oglaševala svojo poslednjo številko: "Koliko še pomeni Slovencev deviška nevesta? Zakaj je moj otrok drugačen? Že v prodaji JANA JANA JANA." -Namenjeno "deviškim" Slovincem?

Od meseca do meseca

OBISK V AVSTRIJI

Predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić se je mudil na uradnem obisku v Avstriji od 12. do 15. aprila. Varnostni ukrepi na Dunaju so bili zelo strogi, ker so se Avstrijci bali ustaških teroristov. Bijedić je na Dunaju sprejel predstavnike slovenske in hrvaške manjšine ter se seveda pogovarjal z avstrijskimi ministri. V skupnem poročilu, ki so ga izdali ob koncu pogovorov, je rečeno, da sta Bijedić in avstrijski zvezni kancler Kreisky "imela v odkritem in prijateljskem ozračju izčrpane pogovore o avstrijsko-jugoslovanskih odnosih kakor tudi o možnostih za njihov nadaljnji razvoj. . . . Obe strani sta z zadovoljstvom ugotovili, da se odnosi med obema državama razvijajo v duhu dobrega sosedskega sodelovanja" in se strinjali, "da so za razširitev odnosov na vseh področjih še raznovrstne možnosti, ki jim je treba obojestransko posvetiti vso pozornost." Podpisali sta sporazum o gospodarskem, industrijskem in tehničnem sodelovanju ter sporazum o sodelovanju v kulturi, znanosti in izobraževanju. Začela se bodo pogajanja o obojestranskem priznavanju maturitetnih spričeval in visokošolskih diplom.

V skupnem sporočilu sta "obe strani poudarili, da imata slovenska in hrvaška manjšina v Avstriji pomembno povezovalno funkcijo v stikih med sosednjima državama. Jugoslovanska stran je poudarila, da bi rešitev vseh vprašanj iz življenja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji lahko pomembno prispevala k razvoju splošnega sodelovanja in odnosov. Jugoslovanska stran je pozdravila pripravljenost avstrijske zvezne vlade, da bo sporazumno s predstavniki manjšine njihovim pravicam še naprej posvečala posebno pozornost. Avstrijska stran je tudi tokrat poudarila, da bodo interesi in razvoj manjšine deležni stalne skrbi in podpore."

Delegaciji sta obravnavali tudi vprašanja jugoslovanskih delavcev v Avstriji in sklenili, da bodo glede teh stopili v stike pristojni resori obeh držav. Pogovarjali sta se tudi o mednarodnih vprašanjih in podprli politiko miroljubnega sodelovanja in popuščanje napetosti.

PREMALO DENARJA IN PREVEČ

Guverner Narodne banke Jugoslavije dr. Branko Čolanović je v BORBI 12. aprila izjavil, da šteje med dobre rezultate gospodarskih gibanj predvsem nazadovanje čezmernih investicij, kar je "prvo znamenje ohlajevanja pregretega gospodarstva". Resda mnogi dvomijo v številke, toda "pretirani dvomi niso v redu". Služba družbenega knjigovodstva registrira vsa izplačila, investicijska, proračunska in za osebno potrošnjo. Ta kažejo skrbitev. Drugi pomembni rezultat je zmanjšanje celotnega povpraševanja, ki je bilo najnižje v četrtem tromeščju lanskega leta, v prvih dveh mesecih pa je enako kot v prvih mesecih lanskega leta. Tekoča plačilna bilanca kaže presežek že od srede lanskega leta. Ob realizaciji nekaterih tujih kreditov je privedla do povečanja

deviznih rezerv od \$270 milijonov na začetku leta 1971 na sedanjih \$450 milijonov.

Dve neobvladani torišči sta po Čolanovičevem mnenju osebna potrošnja in cene, kjer "se še bje bitka za stabilizacijo". Soči, da je "osebna potrošnja glavni člen, ki ga je treba zagrabit, da bi končali stabilizacijski program in glede tega se obetajo rezultati." Tako proizvodne kot nabavne cene so zamrznjene, "kar je nujen ukrep, nekakšna narkoza. Torej jih lahko izpodkopljejo samo osebni dohodki, ki niso zamrznjeni, in poprejšnja inflacija, prenesena iz lanskega leta, a prav tako vpliv devalvacije na podražitev uvoženih materialov in nič drugega."

Govorec o denarju je Čolanović dejal: "Čeprav je v Jugoslaviji v modi govoriti o 'splošni nelikvidnosti', smo zdaj vendarle v fazi ekspanzije denarja, ki ga imamo več, kot bi ga smelo biti." Ni mogoče resno govoriti o nelikvidnosti v gospodarstvu, v katerem se celotni dohodek, izražen v tekočih cenah, poveča vsako leto za okoli 30%. "Lahko govorimo samo o tem, da so plani, bodisi o tekočem poslovanju ali o investicijah, zelo predimenzionirani in da ne ustrezajo finančnim virom, ki so na razpolago v določenih rokih. . . . V resnici nihče nima denarja za tisto, za kar se je s pogodbo zavezal. V tem je torej ta nelikvidnost." Po letnem načrtu naj bi se denarna masa povečala za 12% oziroma za 5,2 milijarde Ndin v vsem letu. Samo v prvih dveh mesecih pa je zneslo povečanje 2,7 milijard (kar pomeni letno stopnjo 37%). Največje je povečanje pri federaciji in republikah, pomembno pa tudi pri gospodarskih organizacijah. Ta denar prihaja predvsem od presežka plačilne bilance, ki je januarja in februarja letos znesel \$41 milijonov (kar je razlika med neblagovnim suficitom \$173 mn in \$132 mn deficita v blagovni menjavi). Poleg tega ni bilo deflacijskega učinka, s katerim so računali, če bi republike in pokrajine redneje plačevale svoje obveznosti do Narodne banke. Ker tega niso storile, se je spričo neplačanih obveznosti povečala količina denarja na računih republik. Čolanović je poudaril, da mislijo zelo zaostri disciplino in tako popraviti položaj.

SODI BREZ DNA ?

Zaradi spora okoli zveznega sklada za kreditiranje gospodarskega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in pokrajine Kosovo, je služba družbenega knjigovodstva s 1. aprilom ustavila delitev sredstev iz tega sklada z dolgim naslovom. Merila za delitev bi morali določiti s posebnim zakonom do 30. novembra lani. Ker to ni bilo storjeno, so določili nov rok 31. marec, medtem pa so denar delili kot akontacijo. Prizadete republike in Kosovo se še zmeraj niso sporazumele. Zato je SDK ustavila izplačila, češ da zanja ni zakonske osnove. Bosna in Hercegovina se po besedah podpredsednika vlade Šukrije Uzunovića zavzema za delitev na osnovi družbenega proizvoda na prebivalca v letu 1970, tako da bi tisti z nižjim proizvodom dobili razmeroma več. Toda iz te delitve hoče izvzeti sredstva, ki se naberejo v samih nerazvitih republikah in pokrajini na podlagi obveznega posojila, ki ga vplačujejo vse gospodarske organizacije. Ta denar naj bi ostal doma. Predsednik vlade Črne gore

Žarko Bulajić in predsednik makedonske vlade Ksente Bozgov sta se zavzela za dosedanji kriterij, družbeni proizvod na prebivalca, brez bosanskih izjem. Najhuje je vzrojila kosovska vlada. Predsednik Ilija Bakić je dejal, da je "absolutno objektivne kriterije zelo težko najti. Edini izhod je torej sporazum, ki bo pripeljal do končne rešitve." Po zadnjem predlogu bi bil delež pokrajine nekoliko manjši od dosedanjega, kar "je absurdno". Zadeva je taka, da je Bosna in Hercegovina sicer nerazvita, ima pa nekaj močnih podjetij in računa, da bi pridobila, če bi njihov prispevek ostal v republiki.

UKRADENIH 244 MILIJONOV

Doslej največji grabež družbenega imetja v Jugoslaviji so odkrili v Zagrebu. Po prvih podatkih je bila skupnost oškodovana za 244 milijonov dinarjev. Tajništvo za notranje zadeve Zagreba je 14. aprila vložilo prijavo proti Lazu Vračariću, direktorju podjetja Metalium iz Zagreba. Obtožen je, da je še z dvema drugima družinama ustanovil nekaj zasebnih firm v tujini, od katerih je Metalium uvažal reprodukcijski material. Pod to pretvezo so iz države odnesli velike vsote denarja in ga naložili na račune teh zasebnih firm in na svoje osebne račune pri tujih bankah. Od jugoslovanskih bank se jim je posrečilo dobiti čez 1.29 milijona dinarjev kredita.

Eden od vodilnih pri tej zadevi je Lazo Vračarić, bivši direktor zagrebškega Metaliuma, ki se je zatekel v tujino. Pred 11 leti so Vračarića aretirali v Münchenu pod obtožbo, da je leta 1941 sodeloval v atentatu na pripadnike Wehrmachta v Zagrebu. Vračarić je bil tedaj direktor zagrebškega podjetja Mega in je čez noč postal junak. Pod pritiskom javnega mnjenja so zahodnonemške oblasti Vračarića tedaj izpustile, doma pa so ga slavili in častili. Kot sedaj piše VJESNIK, je Vračarić izkoristil svoj ugled za to, da je od bank dobil posojilo, ki ga je brž poslal v tujino na račun svojih zasebnih podjetij.

Izgube vojvodinskega gospodarstva so se lani znižale za 43% v primerjavi s prejšnjim letom in znašajo 110 milijonov dinarjev, kar je znatno manj kot znašajo, recimo, izgube zagrebškega Agrokombinata ali lozniške Visokoze, je povedal generalni direktor službe družbenega knjigovodstva pokrajine Vojvodine.

Osebni dohodki na Hrvaškem so se v letošnjem prvem četrtletju povečali za 32%, oziroma za 13% več kot je bilo predvideno z zakonom o začasnem usmerjanju osebnih dohodkov v republiki.

PROTI NELIKVIDNOSTI PODJETIJ

Zvezni sekretar za finance Janko Smole je 18. aprila povedal, da so zvezni skupščini poslali nov sveženj enajstih predlogov za sprejetje zakonov proti nelikvidnosti. Ti zakoni naj bi pomenili izpopolnitev gospodarskega sistema v duhu reforme. Družbenopolitične skupnosti se bodo odrekle riziku, ki nastane med dobavljalci-kreditorji in kupovalci-dolžniki, ki ne morejo poravnati obveznosti. To tveganje naj bi postalo zadeva dobaviteljev in kreditorjev. Druga bistvena značilnost svežnja se tiče vlaganj v

ceste, šole ipd., za katera sredstev ne bi več zagotavljali iz bančnih in kratkoročnih kreditov, temveč iz dolgoročnih virov in javnih posojil. Tretje področje zadeva oblikovanje in delitev dohodkov. Predpisi naj bi preprečili delitev dohodkov od nepravilnih terjatev ter druge vrste "fiktivne porabe".

Poravnavanje dolgov in terjatev je tokrat bolj uspešno kot podobne akcije v preteklosti, je dejal generalni direktor službe družbenega knjigovodstva Anton Polajnar 18. aprila. Zbor prijavljenih obveznosti zneso 70,5 milijarde dinarjev, od česar je bilo poravnanih 29,77 milijard dinarjev ali 41% vseh prijavljenih obveznosti. SDK računa, da so gospodarske organizacije prijavile le 66% vseh obveznosti in je zato vložila 2100 prijav zaradi prekrška proti podjetjem in družbenopolitičnim skupnostim. Z zamudo bodo sprejeli spremembo v zakonu, ki bo vse prisilila k prijavi obveznosti, tako da se ne bodo nepošteno okoristili na račun poštenih.

ODSTOPI DIREKTORJEV

"Kot slaba prvoaprilsko šala" je po mnenju DELA delovala vest, da je 31. marca generalni direktor tovarne gospodinjske opreme "Gorenje" v Velenju Ivan Atelšek odstopil s svojega položaja. V pismu predsednikoma delavskih svetov, predsedniku velenjske občinske skupščine in sekretarju občinske konference je navedel, da "zaradi vplivov zunanjih faktorjev ne more zagotvljati uspešnega nadaljnega razvoja tovarne Gorenje." Odstope so v naslednjem tednu naznanili tudi direktor "Impola" iz Slovenske Bistrice in direktorji še treh industrijskih in štirih trgovinskih podjetij iz Slovenije. Od vseh teh je "Gorenje" največje in najbolj dinamično. Lani je proizvodnja narasla od 1 milijarde na 1,6 milijarde dinarjev, letos naj bi bila 2,2 milijarde in so v prvem četrtletju plan že presegli. "Gorenje" je lani izdelalo 60% vseh električnih štedilnikov in hladilnikov izdelanih v Jugoslaviji in 80% pralnih strojev. Lani je izvozilo izdelkov v vrednosti 200 milijonov dinarjev, letos naj bi jih za 400 mn. Razburjenje zaradi odstopa je bilo veliko.

Na zborih delovnih kolektivov, političnega aktiva in delavskega sveta je Atelšek pojasnil, na kakšne zunanje faktorje misli. Vlada je 30. marca zmanjšala globalno devizno kvoto za 15% z vzvratno veljavo od 1. januarja. Poleg tega je Gorenje prizadeto pri določanju te kvote, ker zadrži le 73% od zasluženih dolarjev, druga podjetja iste panoge pa od 86% do 109% (kar velja za tovarno v Bitoli). To ovira podjetje pri oskrbi s pločevino in zavira proizvodnjo. Sporno je tudi vprašanje izvoza na Vzhod. "Sloboda" iz Čačka je "Gorenje" izrinila s Sovjetskega trga pred dvema letoma, ko je kljub javnim opominom ponudila nižjo ceno. Letos se je "Gorenje" poskušalo zrniti nazaj na isti način in je ponudilo nižjo ceno od "Slobode". Zvezni sekretariat za zunanjo trgovino tokrat ni izdal soglasja. Skupina proizvajalcev bi se morala dogovoriti o razdelitvi izvoza v ZSSR, a se po treh sestankih v marcu ni sporazumela. "Sloboda" je hotela izvoziti 25.000 električnih štedilnikov, "Gorenju" pa je prepustila 15.000. "Gorenje" pa je hotelo

izvoziti 36.000 in prepustiti Slobodi 18.000, Končno je 7. aprila zvezni sekretariat odločil, da bo Sloboda izvozila 24.000 štedilnikov, Gorenje 23.000, EI iz Niša 12.000, zagrebški Rade Končar pa 1.000, EI štedilnikov sploh še ne izdeluje, ampak jih ima šele v načrtu. Tretji izmed zunanjih vzrokov so ovire pri sodelovanju z zahodnonemškimi Krupsom, ki je Gorenju posodil orodje za izdelavo malih gospodinjskih aparatov v Nazarju. Krups odkupi v zameno 90 do 95% celotne proizvodnje. Zvezne oblasti zahtevajo od Gorenja, da orodje kupi do konca leta, ker je po zakonu brezcarinski uvoz dovoljen le za eno leto in smatrajo, da je posojanje orodja le način, da se izogneš plačilu carine. Gorenje trdi, da bi orodje lahko doma izdelali, toda Krups ne bi več kupoval aparatov.

Ivan Atelšek je na seji centralnega delavskega sveta Gorenja 11. aprila umaknil odstop, ko so predstavniki delavskih svetov sestavnih podjetij in družbenopolitičnih organizacij priporočili, naj centralni svet odstopa ne sprejme. Atelšek je zanikal, da gre za kakršenkoli pritisk zaradi izvajanja ustavnih amandmajev, ki naj bi krepili samoupravljanje. Delavski svet je od veselja ploskal. Tudi ostali direktorji so umaknili odstopo.

Toda sekretariat Zveze komunistov Slovenije je že 6. aprila razpravljal o tej zadevi in po pisanju BORBE precej ostro obsodil odstopajoče direktorje. Vlado Janžič je na seji sekretariata omenil "odpore, ki se pojavljajo v delu vodilne strukture in se kažejo v odstopih posameznih direktorjev. Gospodarski problemi na ta način postajajo glavni politični problemi tega trenutka." Sekretar Andrej Marinc pa je opozoril, da "je treba popolnoma jasno reči, da stabilizacije, ki se še neadekvatno sprovajajo, ne bomo mogli doseči na jugoslovanskem planu, če se tudi Slovenija ne odreče dela svoje akumulacije." Del akumulacije je namreč posledica uvozne politike. "Kar se tiče gotovih konkretnih programov, nerealno velikih povečan proizvodnje, so ti zasnovani na inflacijskih tendencah in gredo v resnici na škodo drugih, oziroma kooperantov, in je mogoče tudi ostavke direktorjev v takem položaju postaviti pod vprašaj."

BORBA je 11. aprila poročala o tej zadevi in obsodila "šrafciğer-industriju", kot se temu po srbsko lepo reče. Trdi, da se gre za tovarne, ki uvažajo dele po nižjih cenah od domačih, jih sestavljajo in nato prodajajo po visokih domačih cenah, ki so zaščitene s carino. Devize za ta posel je doslej preskrbela Narodna banka. Da bi vzpodbudila resnično domačo proizvodnjo, je vlada zmanjšala globalno devizno kvoto, obenem pa povečala retencijsko kvoto za vse od 7% na 20%, tako da podjetja, ki zares izvažajo, zdaj lahko zaslužijo več kot preje. BORBA namiguje, da je Gorenje taka zajedalska "šrafciğer" tovarna, kajti cetinjski Obod, čačanska Sloboda, zagrebški Rade Končar in EI iz Niša se ne pritožujejo, temveč pridno izvažajo.

Sekretariat ZK Slovenije je BORBI pisal, da so bile izjave s seje izvlečene iz konteksta in da se je seja ukvarjala z drugimi zadevami.

Janez Vipotnik je v DELU 12. aprila pisal o "našem gospodarskem trenutku" in poudarjal, da je vsako medre-

publiško sporazumevanje "povezano z odrekanjem". Če se dogodi, da v medrepubliških komitejih ni sprejet predlog Slovenije, to še ni razlog za tožbo o osamljenosti, kajti "kadar bo Slovenija mnenja, da mora vztrajati na svojih stališčih, da ne more od njih odstopiti, se bo prav gotovo poslužila svojih z ustavo določenih pravic." Vipotnik je s tem povezal "nemir, ki je nastal ob odstopih direktorjev na Slovenskem." Vzroki so trije: težave pri stabilizaciji gospodarstva, težave zaradi ukrepov, ki postavljajo podjetja v različen položaj, in končno "odločnost pravosodnih organov v boju proti vsakršnim tržnim izgredom in ekscesom. Ob tem so naravnost smešne govorice, da za vsakim posameznim primerom stoji pritisk nekaterih političnih činiteljev.... Nesmisel bi bila kakršnakoli misel o 'hajki' na direktorje.... Zdi se mi tudi nesprejemljivo dejstvo, da so sredstva informiranja v Sloveniji in po vsej Jugoslaviji predimenzionirala zadeve in jim dala takšno obeležje, ki ne vodi k pomirjenju stanja," je pisal Vipotnik.

TITO IN PARTIJNOST

Tito se je 20. aprila v Zagrebu tri ure pogovarjal s političnim aktivom Hrvaške. Govorili so o tem, kako bi zveza komunistov uspešno opravljala svoje naloge, in obravnavali uspešen boj proti nacionalizmu. Tito je "v celoti podprl delo ZK Hrvaške" po decemberskih spremembah in potem govoril o partijnosti komunistov. "In v čem je bistvo te partijnosti?" je po stalinovsko vprašal Tito in odgovoril: "V tem, da komunist povsem spoštuje in uresničuje partijske odločitve. Zatem pa slede še mnogi drugi elementi, tudi komunistovo osebno življenje, to je njegovo ravnanje, saj so vanj uprte vse oči. Še zlasti, če kateri od visokih voditeljev dela razne nepravilnosti, to izredno škoduje ugledu zveze komunistov. Tak komunist mora biti kaznovan, ne le odstranjen iz partije, temveč tudi s svojega položaja."

Tito je povedal, da je partijnost "najpomembnejše", kar se zahteva od komunista. Pred vojno in med njo se je kalila v najtežavnejših razmerah. "Po vojni so bile razmere seveda drugačne. Komunisti smo prevzeli oblast. Za nekatere je partija postala lahko vabljava, a ne zaradi njihove partijnosti. Nekateri so si prizadevali, da bi čimprej prišli do kakega položaja in da bi se čim trdneje spravili nanj. Za tistega, ki je zase poskrbel, je bil boj za komunizem končan." Partijsko delo je zdaj bolj zapleteno. "A prav zaradi tega je tudi sedaj potrebna partijnost, to je revolucionarnost, trdnost in vera v tisto, za kar se bojuješ." Tistim, ki jih sprejmejo v ZK, je treba vztrajno dopovedovati, kakšen mora biti lik komunista, in mu razlagati, "kako naj v sedanjih razmerah dela, da ga ne bo zavedel kakšen gnil liberalizem in da bo trdno zastopal temeljna načela socialističnega razvoja. Vsekakor mora naš boj ohraniti globoko človeški, humani značaj.... To pa ne pomeni, da naj bomo spravljivi do tistih, ki delajo zoper socializem."

Ne, to ni za nas. Trdo roko smo morali imeti v vojni. V miru pa si moramo bolj pomagati s prepričevanjem; komunist mora vplivati z lastnim zgledom in za-

vzemanjem, kjerkoli je." Tito je poudaril, da morajo biti komunisti za vzgled pri dogovarjanju in v boju proti bogatenju. Nekateri si s špekulacijami pridobivajo milijone. Sodišča jih preblago kaznujejo, a bi jim morala prisoditi zapor do 20 let in obvezno odvzeti pridobljeno premoženje. Ob koncu je Tito ponovil, da je "proti temu, da ZK poveljuje. Sem pa tudi proti temu, da bi bila inertna in pasivna, kar se je pogosto dogajalo... Vedno sem ostro nasprotoval mnenju, da se ZK nima pravice vtikati v to ali ono. Pravico ima, da se vtika povsod in vselej, kadar vidimo, da kaj ne gre tako, kot je načrtano v našem programu," je rekel Tito.

TITO IN ZDRAVJE

Tito je 17. aprila prišel na kosilo v Pulj z Brionov, kjer živi takorekoč "v predmestju vašega mesta", kot je rekel v odgovoru na zdravico predsednika občinske skupščine. Spet se je lotil nacionalizma in razrednega sovražnika, ki sta "dva elementa, ki sta zelo tesno povezana in ki bi lahko ogrožala našo socialistično skupnost. Toda v Jugoslaviji obstaja en dejavnik in ta je najvažnejši - Zveza komunistov Jugoslavije... Hudo nam je, ko moramo sedaj ugotoviti, da imamo pri nas še nacionalizem. Toda mi se moramo spoprijeti s to stvarnostjo in biti pripravljene, da se z nacionalizmom spoprime in ga likvidiramo. Brez ZK ni socializma. Zveza komunistov je osnovni dejavnik, ki bo danes in jutri in v daljnji prihodnosti tisti trdni temelj idejnega razvoja naše države." ZK zdaj daje nove močne impulze za delo.

"O Jugoslaviji se pogosto govori, da bo razpadla," je nadaljeval Tito. "Mislim pa, da so pozno začeli o tem govoriti, ker je ta naša skupnost že tako zacementirana in tako trdna spodaj, v bazi. V vseh naših republikah je velika večina ljudi globoko prepričana, da je nemogoče živeti zunaj te skupnosti, ki smo jo ustvarili med najstrašnejšo vojno, ki smo jo imeli... Ni nam treba dramatizirati teh naših težav, dramtizirajo jih že drugi." Toda zlobni glasovi o propadu in o tem, kaj se je dogodilo na Hrvaškem, že jenjavajo. V tujini "molčijo, toda čakajo. Ali veste, kaj čakajo? Čakajo, da mene ne bo več. O tem odkrito govorim, ker je tega zelo mnogo in to se prenaša tudi v našo državo. Pravijo: ko ne bo Tita, bo vse hitro razpadlo.

"Pa dobro, kakšen voditelj in komunist bi bil jaz, ko bi tako delal, da bi za menoj vse to razpadlo?" je dejal Tito. "Pozabljajo, da Tito lahko odide, kadarkoli hoče - in jaz sem prepričan, da lahko odidem tudi danes - in da bo to ostalo in da bo šlo naprej po poti, ki so jo naši ljudje načrtali s krvjo, s svojim vztrajnim delom in znojem, v želji, da ustvarijo to, kar imajo sedaj... Širijo se razne govorice, da imam infarkt ali paralizo. No, na to bodo še dolgo čakali. Ko bi oni čutili utrip mojega srca, bi se zelo razočarali, zamahnili bi z roko in spoznali, da tega ne bodo dočakali," je rekel Tito v Pulju.

O svojem zdravju je govoril Tito tudi v Kumrovcu, kamor je 21. aprila prišel pogledat temeljni kamen za spominski dom borcev in mladine Jugoslavije. V šoli v Kumrovcu se je pogovarjal s predstavniki zveze borcev iz vse države.

"RADICA, KRNJEVIĆ IN DRUGI"

24. aprila so se sestali v Zagrebu hrvaški okrožni in občinski javni tožilci in razpravljali o obsežnem materialu, katerega bodo uporabili proti nosilcem tkzv. masovnega pokreta na Hrvaškem v bližnji bodočnosti. Ta material je poslužil tudi za osnovo poročila posebne delovne skupine zagrebške mestne konference Zveze komunistov, ki je bilo predloženo konferenci 26. aprila. Poročilo je obsegalo 126 strani "konkretnih primerov", ki "pojasnjujejo vzroke eskalacije nacionalistične ideologije, delovne metode Matice Hrvatske in njeno povezanost z odstavljenim partijskim vodstvom Zagreba in republike". To poročilo bo predloženo seji centralnega komiteja hrvaške partije v ponedeljek 8. maja.

Javni tožilci so poudarili dejstvo, da je bil tkzv. masovni pokret sprožen zunaj in ne znotraj Hrvaške in da je obstajala tesna operacijska in ideološka zveza med politično emigracijo in jedrom Matice Hrvatske ter študentovskim pokretom in da so bili pogledi in ocene politične emigracije ponavljani dobesedno na raznih zborovanjih na Hrvaškem. Glavni kanal je predstavljalo 36 podružnic Društva Prijateljev Matice Hrvatske na tujem. Podrobnosti teh zvez še ni bilo mogoče objaviti zaradi preiskave, ki je še vedno v teku. Pač pa so javni tožilci dali nekaj primerov "čudovite podobnosti" med pogledi politične emigracije in pogledi, izraženimi na nekaterih sestankih doma pred 21. sejo Predsedstva ZKJ. Na simpoziju "Hrvatska in Sredozemlje", ki se je vršil lanskega oktobra v Splitu, npr. so bili izraženi pogledi in ocene, ki so bile identične "beseda za besedo" s tistimi, ki so jih objavili Radica, Krnjević in drugi. Nekaj podobnega se je zgodilo na simpoziju v Zadru, kjer so bile izražene iste ideje kot na sestanku politične emigracije v Švici pred tem.

Na zagrebškem sestanku so bili omenjeni tudi nekateri drugi primeri. V Omišu npr. je del dalmatinskega političnega vodstva hotelo odpoklicati saborskega poslanca in ljudskega heroja Ilija Antunovića in ga nadomestiti z nekim duhovnikom. Del političnega vodstva v Splitu je podvzel ukrepe, da se nadzorstvo posebne opreme za zvezo (mogoče telekomunikacij) da v roke "zaupnim osebam", medtem ko so se v Imotskom pripravljali, da razdelijo orožje med ljudi, ki so sedaj v zaporu. Na zagrebškem sestanku so nekateri tožilci tudi opozorili, da nacionalisti, posebno v Splitu, znova dvigajo glave in da se na raznih sestankih posebno na športnih prireditvah - pojavljajo emblemi brez "socialističnih oznak", tj. brez petokrata.

V svojem poročilu o tem sestanku javnih tožilcev, je zagrebški radio sporočil, da "lahko sedaj - kot rezultat trdega dela javnih tožilcev in drugih političnih faktorjev - pride do druge faze kriminalnega postopka..." in da so "politični zločini najbolj nevarni zločini v katerikoli družbi". K temu so dodali, da so ustne izjave lahko ravno toliko sovražne in škodljive kot druge oblike organizirane sovražne dejavnosti. Pri tem javni tožilci niso omenili nobenih imen, toda dva dni kasneje so na konferenci zagrebške partijske organizacije omenili poimenovala Mika Tripala, Savko Dabčević-Kučar, Pera

Pirkerja, Ivana Šibla, Srečka Bijelića, Djuro Despota in Draga Božića.

OD VSEPOVSOD

Direktor železniškega podjetja Ljubljana Ciril Mravljaja je odklonil eno od nagrad, ki jih je 14. aprila razdelila skupnost jugoslovanskih železnic. Pismo je sporočil, da ne more sprejeti nagrade, ker z uresničitvijo politike, za katero je bil nagrajen, še zmeraj odlašajo. "Na žalost je bilo lani na JŽ nekaj pojavov, ki ogrožajo temelje dogovorjene politike. Predvsem imam v mislih znani primer s prevozom železove rude iz Bakra do Linza," je izjavil Mravljaja. Pri tem gre "predvsem za podiranje JŽ kot velikega enotnega sistema", ki "ne more prenašati samovoljnih akcij" posameznikov, "ki ne upoštevajo koristi drugih oziroma skupnosti."

Zveza komunistov zagrebškega časopisnega podjetja VJESNIK je 8. aprila izključila bivšega direktorja Boza Novaka zaradi zvez z nacionalisti in masovnim gibanjem. Dolžili so ga, da so časopisi, ki jih izdaja to podjetje, in še posebej VJESNIK U SRIJEDU, pod njegovim vodstvom podpirali to gibanje.

Predstavniki okrožnega sodišča v Zagrebu je naznanili, da je bilo 4. aprila v zaporih sodišča 44 oseb, osumljenih kaznivih dejanj proti državi, razširjanja lažnih govorov in žaljenja ugleda države in njenih organov in predstavnikov. Preiskava je končana v 29 primerih, 9 jih je že bilo obsojenih in proti 15 so pripravili obtožnico. Po končani preiskavi jih je bilo 15 izpuščenih iz zapora in se bodo branili s svobode. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil postopek ukinjen proti štirim. Pričakujejo, da bodo Čičak in drugi študenti sojeni julija, skupina okrog Matice hrvatske pa kasneje.

Šestdesetletnico rojstva Borisa Kidriča in 19-letnico njegove smrti so slavili v Ljubljani 10. aprila in v Beogradu 12. aprila. V Ljubljani je govoril Popit, ki je na kratko omenil tudi Kidričevo stališče proti Sovjetom leta 1948. V Beogradu je govoril Tito. Oba sta ga slavila kot enega od ustanoviteljev samoupravljanja.

"V parlamentu, v katerem je naša stranka (Komunistična partija Italije) zelo močna, ne morem nastopati kot samostojen Slovenec, marveč kot komunistični poslanec. Tako lahko ob podpori drugih levičarskih poslancev računamo na izglasovanje zakonov, ki bodo koristili Slovincem", je izjavil bivši državni poslanec Albin Škerk 22. aprila dopisniku DELA Stanetu Ivancu.

(Zaključek OB ROBU z drugega stolpca)

mu in da so komunistični režimi po drugih deželah, ki mu pomagajo, vključno v Jugoslaviji, sokrivci te agresije. Toda ti sokrivci naj vedo, da je za njih preuranjeno in neprimerno vzklikati "hura!", ker ima bumerang to čudno lastnost, da zadene onega, ki ga je vrgel.

IVAN STANIČ

Ob robu

Še enkrat smo priča politični histeriji "novega razreda" v Jugoslaviji okrog Vietnama, kar je bilo pričakovati. S kričanjem in razgrajanjem naj bi prikrili dejstvo, da gre v Vietnamu samo za eno imperialistično agresijo - severnovietnamsko napram Južnemu Vietnamu. V sedanjih bojih, še bolj kot popreje, so v glavnem udeležene redne edinice severnovietnamske vojske z vso vojaško podporo Sovjetske zveze in drugih komunističnih držav.

Pri vsem tem ne gre niti najmanj za to, ali je južnovietnamski režim nesposoben, skorumpiran in v glavnem nereprezentativen (kako reprezentativni so režimi v komunističnih deželah?). To je notranja stvar južnih Vietnamcev. Enako je notranja stvar južnih Vietnamcev, ali se ali se ne opirajo na zunanjo pomoč. Komunisti so na spolzkih tleh, ko mečejo v javnost krilatice o nepriznanju meje med Južnim in Severnim Vietnamom, češ da gre za isti narod in da ima zato Severni Vietnam pravico, da "pomaga" sonarodnjakom v Južnem Vietnamu. To utegne postati precedens in bumerang za marsikatero drugo "nevrvalgične" točke po svetu - Korejo in Nemčijo v prvem redu, in nato po isti logiki za druge primere, kjer so narodi razkosani na več držav. Pri tem ni Jugoslavija nobena izjema - Slovenija in Makedonija sta dva taka primera. Še Kosovo je vprašanje. Mar so naši zunanje-politični strokovnjaki zares tako kratkovidni in politično zaslepljeni, da ne vidijo, kam vse to vodi? Po njihovi logiki, če bi bili dosledni, bi morali pomagati Slovincem v Italiji in Avstriji ne le z lepimi frazami in klanjanjem na Dunaju, marveč z materialno podporo v prvem redu in z gverilo v skrajnem primeru - enako kot si lahko Bolgari lastijo iste pravice v Makedoniji, Albanci na Kosovu in Madžari mogoče v Vojvodini. Naši zunanje-politični buhtalci, ki imajo v glavi marksizem namesto soli, bi hitro dvignili krič in vik, če bi do tega prišlo - in iskali zaveznikov ter pomoči kjerkoli bi jo lahko dobili. Zakaj ne bi potem smeli tudi južni Vietnamci iskati zaveznikov in pomoči - enako kot velja to za severne Vietnamce? Govoriti o ameriških lutkah v južnem Vietnamu je ista pesem kot so jo komunisti trobili pri nas med vojno, ko so vse svoje nasprotnike obeležili s kolaboracionisti, italijanskimi in nemškimi lutkami ter pripeljali sovjetske čete v Jugoslavijo, da "osvobodijo" Beograd in ustoličijo Tita. Še Slovenije niso mogli "osvoboditi" brez pomoči tujih partizanov in prisilno mobiliziranih po Bosni - Hercegovini, Dalmaciji, Istri in Primorju.

Za komuniste je važno, da s tem kričanjem preprečijo vsako učinkovito pomoč južnim Vietnamcem - in to ne pomeni samo režimu v Saigonu, ampak tudi tisočim in tisočim ljudi tam, ki nočejo komunističnega režima. Komunisti hočejo z orožjem vsiliti tem ljudem svojo oblast - kot so jo v Sloveniji in Jugoslaviji. Za to imajo danes vse pogoje - potem ko se je večina ameriške vojske vrnila domov, a Nixon se boji poraza na predsedniških volitvah. To pa ne spremeni niti za dlako dejstva, da je hanoiski režim izvršil agresijo napram Južnemu Vietnamu.

(Zaključek v prejšnjem stolpcu)

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma štev. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan